

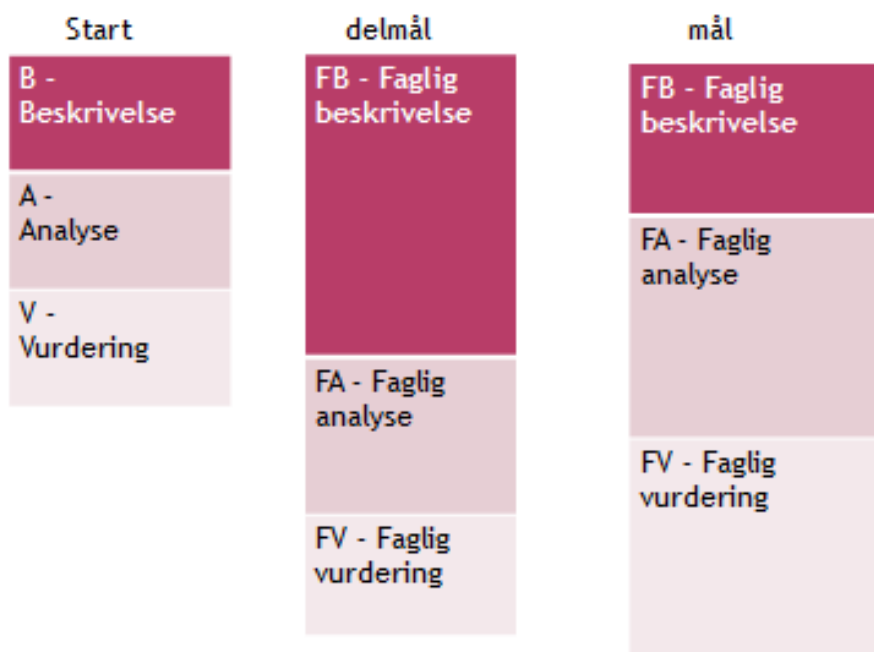
Askermodellen – en modell for skriveopplæring og vurdering

Fagskriving er en tverrfaglig disiplin. God fagskriving er viktig for å lykkes i de aller fleste fag. En felles utfordring for lærerne er hvordan vi kan kommunisere effektivt hva som er god fagskriving både i vurderingen og i opplæringen. Ved Asker videregående skole har vi utviklet et system for skriveopplæring og vurdering for læring som kan lette dette arbeidet. Dette systemet kaller vi **Askermodellen.**

Bak Kunnskapsløftet som reform ligger det i følge stortingsmeldingen «På rett vei» et «...ønske om å heve elevenes faglige utbytte» gjennom et fokus på grunnleggende ferdigheter. I denne stortingsmeldingen påpekes det imidlertid at det har vært en manglende systematikk og progresjon i de grunnleggende ferdighetene i læreplanene. Vi ser at det på vår skole er behov for å presisere betydningen av ordet grunnleggende som jo ikke betyr elementært, men gjennomgående. Dette vil altså si at lesing og skrijving ikke er en ferdighet som elevene tilegner seg tidlig og dermed er utlært i, men at det stadig forventes en mer kompleks kompetanse i lesing og skrijving og at det er vår oppgave å øve denne ferdigheten i alle fag. Dette løfter fram behovet for å jobbe med lese- og skriveopplæring og Askermodellen som system har som mål å strukturere og systematisere både skriveopplæringen, veiledningen og vurderingen i alle fag.

Når elevene skriver fagtekster, starter de gjerne med generell kunnskap. Vi kaller det *beskrivelse*. Målet er at de skal skrive *faglig beskrivelse*. Videre i all fagskriving er det noe de må utdype, analysere og bruke som forskningsmateriale. Dette kan de si noe generelt om uten fag, *analyse*. Vi vil jobbe for å få dem til å skrive *faglig analyse*. Deretter må de kommentere og vurdere den faglige analysen. Dette kan bli en *generell vurdering*, men vi ønsker at de skal over i en *faglig vurdering*. Vi kan illustrere dette med modellen under.

ASKERMODELLEN: EN FELLES VURDERINGSMÅL

Utgangspunktet i elevenes læringsprosess er som vist lengst til venstre i modellen. Elevene bruker hverdagspråk, analyserer synsende og vurderer ut i fra hverdagslogikk. Delmålet er at de skal bruke fagbegreper og dermed skrive faglig beskrivelse (FB) i stedet for bare beskrivelse (B). Dette må de få hjelp til gjennom eksplisitt undervisning. Det endelige målet er at de i større grad skal skrive en kort og presis faglig beskrivelse og utvide den faglige analysen (FA) og den faglige vurderingen (FV) slik at dette får større plass i den ferdige teksten, vist lengst til høyre i figuren.

Forskjellen mellom en synsende og en faglig tekst er først og fremst relevant bruk av fagbegreper knyttet til hvert fag. Deretter må eleven anvende og bruke fagteori i den faglige analysen. Til slutt skal eleven skrive en selvstendig kritisk refleksjon og vurdering på bakgrunn av den faglige analysen. Dette systemet bygger i stor grad på Blooms taksonomimodell. Med bruk av disse enkle forkortelsene (FB/ FA/ FV) kan vi vurdere elevtekster slik at vi enkelt og effektivt kommuniserer taksonomi til eleven.

Nedenfor vises to elevksempler. Det første teksteksempel er fra en elev som har skrevet en fagtekst om et dikt i norsk og det andre er et eksempel fra en fagtekst fra psykologifaget. Ved hjelp av Askermodellen (vist med store bokstaver i parentes), vil læreren lett og hurtig kunne gi en tilbakemelding på graden av taksonomisk nivå og selvstendighet i elevens tekst. Dermed får eleven hjelp videre i teksten uten å måtte vente to uker på lærerens vegg-til-vegg-vurdering av teksten.

Jacobsen bruker fengselsmetaforar som verkemedel i «Fangen», men kva er det som eigentleg blir fanga? **FB** Ein kan lese ord som «lenket», «fange» og «vokter» og er metaforar for, i dette tilfellet, utviklinga til byen og negative sider ved den. Den frie naturen blir grave bort og erstatta med «allting skapt av menneskehender», altså bygningar. Dette gjev lesarane negative konnotasjonar fordi dei assosierer desse metaforane med fengsel, noko som til dels ikkje er positivt! Samstundes kan ein difor tolke diktet til å ha temaet «framandkjensle». **FA** Dette blir skildra på den måten at ein skjønar at diktet må vere eit modernistisk dikt, nettopp på grunn av dei negative reaksjonane på den moderne utviklinga. I tillegg har diktet eit utradisjonelt preg med oppløyst form og varierende strofer og vers. Noko som igjen tydar på at diktet kan i kulturhistorisk samanheng bli sett på som modernistisk. **FV**

Kristina, elev i Vg3

Det at et budskap ofte tolkes forskjellig kan man også forstå gjennom teoriene til Charles Egerton Osgood og Wilbur Long Sahramm, om at i en kommunikasjonssituasjon innkoder og avkoder begge partene budskapet hele tiden. **FB** Det er i denne avkodingen og innkodingen at det kan gå galt, ved at man avkoder budskapet i meldingen annerledes enn det var tilsiktet, og dermed ikke forstår meldingen slik det var meningen at man skulle. **FA** Dette kan føre til konflikter og problemer, derfor er det viktig at man som leder har en åpen dialog med sine ansatte, hvor de ikke må føle det som ubehagelig å stille spørsmål om noe er uklart. **FV**

Thea, elev i psykologi Vg3

Vurderingen etter Askermodellen gir eleven en god oversikt over hva som fungerer i teksten. Ved å se på de enkle forkortelsene som læreren setter inn i elevteksten når han vurderer, vet eleven hvor teksten er i forhold til den ideelle modellen lengst til høyre på figuren. Det er likevel viktig å understreke at modellen ikke kommuniserer alle sider ved teksten, men gir en oversikt over hvor eleven er i skriveprosessen. Alle som jobber med fagtekster vet at god struktur er sentralt i en god fagtekst. Det er viktig at elevene forstår at strukturen avhenger av oppgaven som skrives. Noen ganger vil det være naturlig å la ett avsnitt inneholde både faglig beskrivelse, analyse og vurdering. Andre ganger vil det være mer hensiktsmessig å ordne avsnittene slik at ett avsnitt er faglig beskrivende, det neste faglig analyserende og et siste avsnitt faglig vurderende. Dette kan elevene få hjelp til når læreren vurderer etter Askermodellen som system, uansett hvilken struktur som er valgt i teksten. Det viktige er om innholdet er faglig og balansert slik at det er rom for vurdering.

For at elevene skal bli gode skrivere, har vi imidlertid sett at tydelig og god tilbakemelding ikke er nok i seg selv. Askermodellen som system gir et godt utgangspunkt for å jobbe med bevisst skrijving i klasserommet der læreren hjelper eleven med noen praktiske strategier i prosessen. Vi vil eksemplifisere dette med noen skriveøvelser som læreren kan ta i bruk i den eksplisitte skriveundervisningen. Disse øvelsene bygger på det samme systemet som vi bruker i tilbakemeldingene, altså FB/ FA/ FV.

Et eksempel på en øvelse er når læreren setter i gang et skrivearbeid i plenum. Læreren gir klassen en felles problemstilling i form av et skriveoppdrag, men isteden for sette elevene i gang med å skrive, skriver læreren en temasetning på tavla eller projektoren og presiserer overfor elevene at en temasetning er en faglig beskrivelse. (FB) Denne temasetningen svarer på problemstillingen. Men istedenfor å skrive setningen ferdig, stopper læreren midt i og spør klassen om innspill. Hvordan kan denne setningen fortsettes? En elev får da oppdraget å skrive videre og deretter er det elevene som styrer. Den som skriver, sender stafettpinnen videre, og ingen vet hvem som er nestemann.

Gjennom denne øvelsen oppnår vi flere ting: elevene lærer seg noen strategier for hvordan en god temasetning kan formuleres og lærer strategien å bruke krefter på å starte nye momenter med slike tydelige temasetninger. Elevene vil også få metaperspektiv på egen skriving. De vil vurdere teksten fortløpende, og vurderingen vil nettopp basere seg på spørsmål om hvordan den faglige beskrivelsen er utført. Bruker vi fagbegreper her? Hvilke fagbegreper bør brukes? Elevene vil også hjelpe hverandre med analyse eller faglig argumentasjon; brukes det teksteksempler? Har vi relevante argumenter med her? Er argumentasjonen faglig fundert? (FA) Hva står det i kildene om dette?

Gjennom denne øvelsen vil læreren modellere for elevene hvordan teksten kommer seg opp på et faglig vurderende nivå, som jo er det vanskeligste å få til. Elevene er med i prosessen og ser tydelig hva som er de ulike nivåene i teksten (FB/ FA / FV) ved hjelp av læreren. Vi ser at denne måten å jobbe på kan bidra til å sette skriveopplæring og vurdering i et helhetlig system både i arbeid med modelltekster, ved lesing av avsnitt fra elevtekster hvor elevene vurderer hverandre underveis, i en oppgaveinstruksjon og i faglig gjennomgang.

Askermodellen kan brukes på den allerede eksisterende skriveopplæringen og bidra til å sette skriveopplæring og vurdering i et enkelt og helhetlig system. Vi håper at dette kan bidra til en mer enhetlig vurderingspraksis og skriveopplæring på tvers av fag ved Asker videregående skole. Ved at elevene våre møter den samme terminologien i flere fag, kan vi oppnå at alle lærere ved skolen blir skriveopplærere. Da kan vi være et skritt nærmere målet om å lykkes med skriving som grunnleggende ferdighet i alle fag.

Inger Møllerløyken og Cathrine Zandjani

Asker videregående skole 04.04.2013